

Екологічне право

Джерела екологічного права

План

1. Поняття та види джерел екологічного права
2. Зміст екологічного законодавства
3. Законодавчі і підзаконні нормативно-правові акти як джерела екологічного права

1. Поняття та види джерел екологічного права

Джерела екологічного права

це сукупність нормативно-правових актів, які прийняті компетентними державними органами та вміщують у собі загальнообов'язкові еколого-правові вимоги, норми та правила, що регулюють екологічні суспільні відносини.

Критерії класифікації джерел екологічного права

```
graph TD; A[Критерії класифікації джерел екологічного права] --> B[за юридичною силою]; A --> C[за предметом правового регулювання]; A --> D[за суб'єктами нормотворчості];
```

за юридичною
силою

за предметом правового
регулювання

за суб'єктами
нормотворчості

За юридичною силою

поділяються на:

- **Законодавчі акти** – це акти, що реіуюють найбільш важливі суспільні відносини, приймаються Парламентом або всенародним голосуванням (референдумом).
- **Підзаконні акти** - це акти, які видаються відповідно до законів і на підставі законів, для конкретизації законодавчих розпоряджень та їх трактування або встановлення первинних норм.

Джерела екологічного права за предметом правового регулювання

загальні нормативно-правові акти (Конституція України, Декларація про державний суверенітет України тощо)

спеціальні нормативно-правові акти (Земельний кодекс України, Водний кодекс України, Закон України «Про природно-заповідний фонд України» та інші)

Джерела екологічного права за суб'єктами нормотворчості

акти народного законодавства (акти референдумів)

акти Верховної Ради України (закони, постанови)

акти Верховної Ради АРК (постанови, рішення)

акти Кабінету Міністрів України
(постанови, розпорядження)

акти Ради Міністрів АРК
(постанови, рішення, розпорядження)

акти міністерств і відомств (нормативні накази, інструкції,
розпорядження, положення, вказівки міністра)

акти місцевих державних адміністрацій (розпорядження)

акти Президента України (укази, розпорядження)

акти місцевих рад народних депутатів
(рішення, нормативні постанови)

акти адміністрацій підприємств, установ, організацій
(нормативні накази, статuti, положення, інструкції)

2. Зміст екологічного законодавства

Екологічне законодавство

- *це система нормативно-правових актів, що закріплюють екологічні права та обов'язки громадян, а також регулюють природоресурсові, природоохоронні та антропоохоронні відносини.*

Природоресурсні відносини

- ч. 1 ст. 13 Конституції України: «земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу...».

Природоресурсні Відносини

- Ч. 2 ст. 13 наділяє кожного громадянина правом користування природними об'єктами відповідно до вимог закону.
- Конституція встановлює, що власність надає не тільки конкретні повноваження, але й зобов'язує, а тому не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству (ч. 3 ст. 13 КУ).
- Держава повинна забезпечувати захист прав усіх суб'єктів права власності та господарювання, виходячи з рівності їх перед законом (ч. 4 ст. 13КУ)

перебувати у праві власності:

- по-перше, Українського народу (ст. 13 КУ);
- по-друге, громадян (конкретно на землю) (ст. 14 Конституції України);
- по-третє, юридичних осіб (конкретно на землю) (ст. 14 Конституції України);
- по-четверте, держави (конкретно на землю) (ст. 14 Конституції України);
- по-п'яте, територіальних громад (ст. 142 КУ)

Стаття 16 Конституції України

- Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи - катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави.

Стаття 50 Конституції України

- Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.
- Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення.
- Така інформація ніким не може бути засекречена.

**3. Законодавчі і підзаконні
нормативно-правові акти
як джерела екологічного
права**

Інші міжнародні договори, угоди та конвенції у сфері екології, ратифіковані Верховною Радою України

- Міжнародна конвенція по запобіганню забрудненню моря з суден (1973 р.),
- Віденська конвенція про охорону озонowego шару (1985 р.),
- Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (1992 р.) тощо.

Закон

- це засіб закріплення державної екологічної політики. Він приймається Верховною Радою України.
- **Кодекс** - систематизований законодавчий акт, що регламентує однорідну сферу суспільних відносин. (Земельний, Лісовий, Водний кодекси України та Кодекс України про надра).

Земельний кодекс України

був прийнятий 25 Жовтня 2001 року.

Ст. 19 Земельного кодексу України у переліку категорій земель визначає: в п. е) землі лісового фонду; в п. є) землі водного фонду тощо. Саме тому окремі положення Земельного кодексу України лежать в основі Лісового кодексу України і Водного кодексу України.

Відповідно до ст. 78 Земельного кодексу України земля в Україні може перебувати у приватній, комунальній та державній власності.

Лісовий кодекс України

від 21.01.1994р. (в редакції від 8.02.2006р.)

ст. 2 цього Кодексу зазначає: лісові відносини - це суспільні відносини, які стосуються володіння, користування та розпоряджання лісами і спрямовуються на забезпечення охорони, відтворення та стале використання лісових ресурсів з урахуванням екологічних, економічних, соціальних та інших інтересів суспільства.

Кодекс України про надра

від 27.07.1994р.

Розділ 6 Кодексу приділяє увагу охороні надр
(ст. 56-59).

Водний кодекс України

Від об.об.1995р.

В його преамбулі зазначено, що «усі води (водні об'єкти) на території України є національним надбанням народу України». Основою цього положення є стаття 13 Конституції України.

Законодавчі акти природоресурсового законодавства

закони України:

- «Про мисливське господарство та полювання» від 22 лютого 2000 року № 1478-III,
- «Про тваринний світ» від 13.12.2001 року № 2894-III,
- «Про захист тварин від жорстокого поводження» від 21 лютого 2006 року № 3447-IV,
- «Про рослинний світ» від 9.04.1999 року № 591-XIV
- тощо.

Природоохоронне законодавство

- закони України: «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року № 1264-XII,
- «Про природно-заповідний фонд України» від 16 червня 1992 року 2456-XII,
- «Про екологічну експертизу» від 9 лютого 1995 року № 45/95-ВР,
- «Про Червону книгу України» від 7 лютого 2002 року № 3055-III та ін.

Антропоохоронне законодавства

- «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 27 лютого 1991 року № 791а-ХІІ,
- «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 року № 4004-ХІІ,
- «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 8 лютого 1995 року № 39/95-ВР,
- «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16 березня 2000 року № 1550-ІІІ

правові акти екологічного законодавства

- постанови Верховної Ради України:
- «Про земельну реформу» від 18.12.90 року № 563-ХІІ;
- «Про прискорення земельної реформи та приватизацію землі» від 13.03.1992 року № 2200-ХІІ,
- «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» від 5.03.1998р. № 188/98-ВР,
- «Про стан дотримання вимог природоохоронного законодавства при здійсненні діяльності, пов'язаної з надрокористуванням в Україні» від 20.11.2003 року № 1310-ІУ

правові акти екологічного законодавства

- Розпорядження Кабінету Міністрів України
- «Про схвалення Концепції реформування та розвитку лісового господарства» від 18.04.2006 року № 208-р,
- «Про схвалення Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року» від 17 жовтня 2007 року № 880-р
- тощо